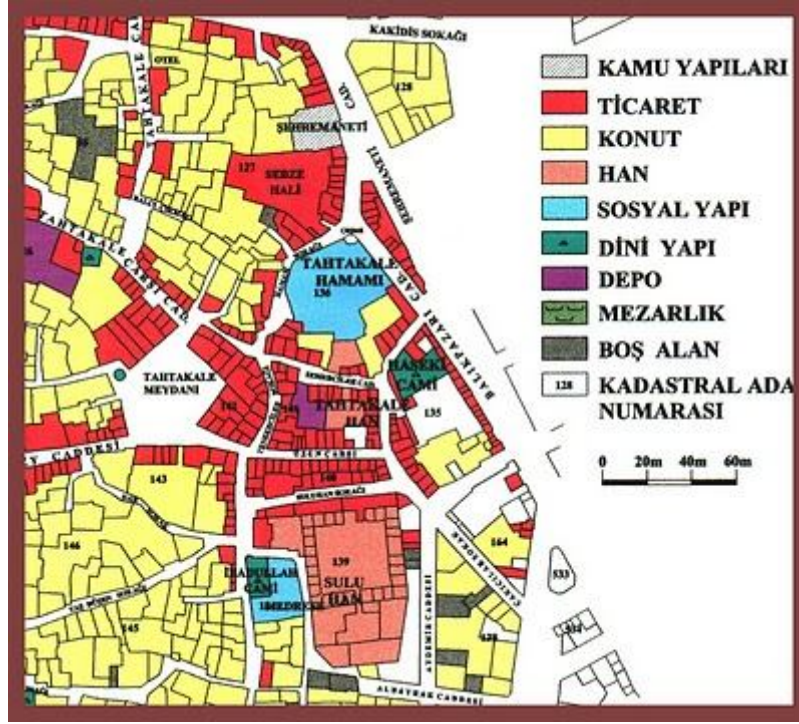

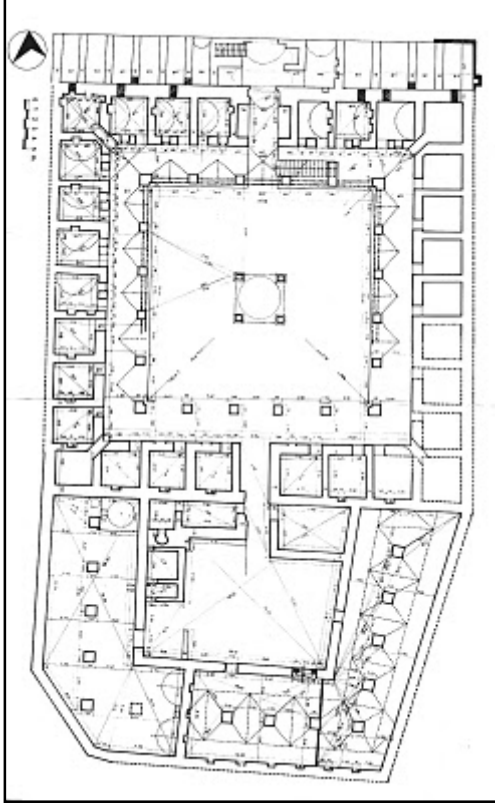
ANKARA TARİHİ KENT MERKEZİ İÇİNDE SULUHAN (HASAN PAŞA HANI) 'İN YERİ ve KONUMU

Prof. Dr. Mehmet TUNÇER

Bu sayıda; Ulus Tarihsel Kent Merkezi'nin en önemli anıtsal yapılarından biri olan "Suluhan" ı ele alacağız. Bu yapının Ankara için olduğu kadar, benim için de anlamı büyük, çünkü sevgili Prof. Gönül Tankut hocamın yönettiği yüksek lisans tezimin konusu idi.. Bu yapıdan yola çıkarak tüm tarihsel kent merkezinin son 3-4 yüzyılda nasıl gelişim gösterdiğini yazmak için epey çaba harcadım. Tozlu arşivlerde epey zaman ve emek sonucu neyse ki tez bitti ve daha sonra kitap haline geldi.. Bu çalışmanın üstüne, Ulus'ta 100 hektarlık bir alanın planlamasına yönelik planlama ve projelendirme çalışmaları ve yarışmalar geldiği için anlamı var.. İlerde, "Eski Ankara", "Ulus Tarihi Kent Merkezi" ve "Kaleiçi" 'nin korunmasına yönelik çalışmaları anlatan bir başka yazı hazırlamak da ilginç olacak sanırım.

Ankara geleneksel çarşılarının 102 odası ile en büyük programlı, iki avlulu tek Hanı günümüzde Suluhan olarak anılan yapıdır. Bunu o dönemin Karum'u, Migros'u, Armada'sı, Hilton'u olarak da nitelendirebilirsiniz.. Su ve ısıtma konforu olan, avlusunda Köşk Mescidi bulunan yapı, 1508-1511 yılları arasında II. Bayezid Devri emirlerinden Hasan Paşa tarafından inşa edilmiş olan "Hasan Paşa Hanı'dır. Hasan Paşa; Belkıs Mahallesi olarak bilinen Sümerbank arkasında Çifte Hamam (Hasan Paşa Hamamı), Kafirköyü Mahallesi'nde (Suluhan Çevresi) Tahtakale Hamamı (veya Keçeciler Hamamı), hamama bitişik ardiye, 4 dükkanı, Hasan Paşa Hanı ile birlikte vakfetmiştir. Bir Vakıf eseri olarak kente yüzyıllarca hizmet etmiş ve halen de etmektedir.

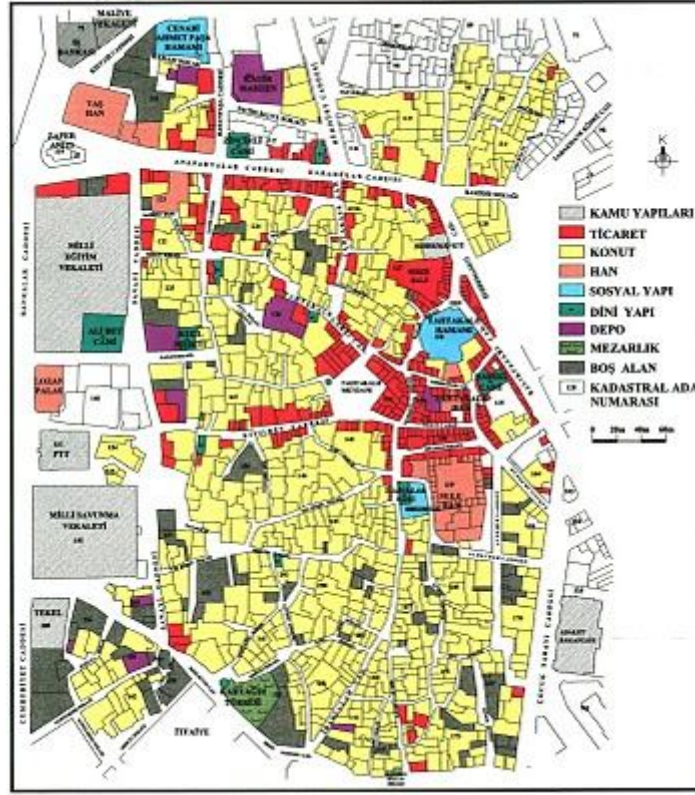
PLAN: SULUHAN RÖLEVE PROJESİ (Kaynak: VAKIFLAR Gn.Md. Arşivi)

Ankara geleneksel çarşıları 14.-15. Yüzyıllarda surlar dışına taşmış, kent ovaya doğru büyümeye ve yayılmaya başlamıştı.. Bu dönemde, Kalekapısı önünde Atpazarı, Koyunpazarı ve Samanpazarı adları ile Hanların ve camilerin belirlediği bir çarşı oluşmuştur. Bu kısma “Yukarı Yüz” denilmekteydi. 15. yüzyılda en büyük yapılar Mahmut Paşa Bedesteni ve Kurşunlu Han bu kesimdeki zengin ticari yaşantının bir göstergesidir. Burada; Cuma camileri çevresinde her bir geleneksel zanaat erbabının bir sokakta toplandığı, üretim ve satış yaptığı, gelen kervanların bu kesimde konakladığı bilinmektedir.

Çıkrıkçılar yokuşu yoluyla kentin aşağı kesimine yani “Aşağı Yüz”e inen çarşı kesimi 16. Yüzyıl başında büyük bir gelişme göstermiştir. Bu, o dönemin beş yıldızlı lüks oteli olarak nitelendirilebilecek “Hasan Paşa Hanı” nın yapımı ile olmuştur. Bu yapı, “Taht-el Kal’a” (Kalealtı-Kaledibi) çarşısının gelecek iki yüzyıl boyunca gelişimini başlatan en önemli yapıdır. Kalekapısına kadar zahmetli Çıkrıkçılar yokuşunu çıkarak gelen kervanlar artık ulaşılması daha kolay bu kesimde konaklıyorlardı. Çıkrıkçılar Yokuşunun bu kesiminde Haseki Camii, Tahtakale Hanı vb yapılar ile görece daha modern bir merkez gelişimi oluşmuştu.

1892’de demiryolunun Ankara’ya bağlanması ile açılan İstasyon Caddesi, Taşhan’ın yapımı, Tahtakale Çarşısı’nın bu yönde gelişimi ile Karaoğlan Çarşısı oluşmuştur. Suluhan, bu dönemde de en büyük yapılardan biridir, ancak Taşhan’ın “Kaloriferli”, “Banyolu” ve “Telefonlu” olması nedeniyle biraz köhne kalmış olmalıdır. Zaten Ulus

Meydanı'nın gelişimi ve 1929 büyük Tahtakale yangını ile Suluhan ve yakın çevresi yok olma noktasına gelmiştir. Yangın öncesini, yazarların anlattıklarından, seyahatnamelerden ve bu dönemin kadastral haritalarından öğrenmek mümkündür.

HARİTA: 1929 TARİHLİ KADASTRAL HARİTADA SULUHAN VE ÇEVRESİ

Suluhan 1950'lere kadar harap halde yaşamını sürdürmüş ve sebze, meyve satış yeri, küçük bir Hal olarak kullanılmıştır. 1980'lerde Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen restorasyon, daha doğrusu rekonstrüksiyon (aslına uygun yeniden inşa) çalışması sonucunda eski görünümüne kavuşmuştur.

Ancak, günümüzdeki kullanımı, zücaciye, nalburiye, billuriye, baharatçı gibi geleneksel adlarla adlandırılan kullanımlar olmasına rağmen asıl işlevi olan konaklama işlevi verilerek Ankara'nın önemli bir turizm merkezi haline getirilmesi gereklidir. Eğer konaklama işlevi verilemeyecekse, en azından Han'ın geleneksel yapısına uygun kuyumcu, halı/kilim vb geleneksel turistik ve hediyelik el sanatlarına uygun kullanım verilebilir.